

Пастух Л.В.
методист Хмельницького ОНМЦПС,
доцент кафедри менеджменту
та освітніх технологій Хмельницького ОППО,
кандидатка психологічних наук

Психологічна служба системи освіти Хмельницької області: історія становлення, здобутки, сучасний стан розвитку та перспективи діяльності.

Глибокі трансформаційні зміни, які охопили всі сторони життя українського суспільства з початку 90-х рр. XX ст.: економіку, політику, культуру, спричинили реформуючі процеси в системі освіти України. Освітня галузь стала на шлях переходу від авторитарної системи до особистісно орієнтованої, дитиноцентрованої моделі освіти.

Зміна напрямку в освіті від авторитарного до гуманістичного, демократизація освіти, орієнтація школи на гуманістичні принципи навчання і виховання поставили перед освітніми закладами завдання щодо забезпечення диференційованого, індивідуалізованого підходу в навчально-виховному процесі, гуманізації і демократизації взаємодії між педагогом та учнем; формування в учнів не тільки знань, умінь, навичок, а оволодіння ними життєвими компетентностями; розвитку і підтримки соціальної активності учнівської молоді; профілізації навчання; підвищення психологічної культури педагогів, учнів, батьків.

Для успішного розв'язання визначених завдань та з метою виявлення і забезпечення оптимальних соціально-психологічних умов становлення особистості кожної дитини в системі освіти, як складова державної системи охорони фізичного і психічного здоров'я громадян України, почала розгортати свою діяльність психологічна служба.

Свою діяльність у системі освіти України психологічна служба Хмельницької області розпочала у 1991 році коли у загальноосвітніх закладах почали вводити посади психологів. Цьому сприяло прийняття Тимчасового положення про психологічну службу (1991р)

Тридцять років діяльності психологічної служби в системі освіти – це достатній час для того, щоб озирнутися на пройдений шлях, проаналізувати здобутки й нереалізовані можливості й помилки, усвідомити динаміку, проаналізувати тенденції розвитку служб в регіонах, намітити перспективи на майбутнє.

Становлення психологічної служби в освітянській галузі має свою історію і регіональні особливості в кожній області України.

На Хмельниччині, зокрема в інституті удосконалення вчителів, зрозумівши нагальну необхідність освітян у фахівцях психологічної служби, не могли чекати появи дипломованих психологів-практиків, а почали готувати їх на 2-х місячних курсах, з числа відібраних педагогів, які виявили бажання поглибити знання з основ загальної, вікової, диференційної, педагогічної психології і були «психологічними». На цих двомісячних курсах було підготовлено 30 педпрацівників, які були закріплені за конкретними загальноосвітніми закладами. Вони почали проводити там психопросвітницьку діяльність. Здійснювали, за визначеними кафедрою психології Хмельницького інституту удосконалення вчителів і під її керівництвом, психодіагностичну роботу. А, також надавали консультації іншим вчителям, тобто, вони працювали, як інструктори.

Більшість з цих новоутворених функціонерів психологічної служби виявили бажання навчатись на відкритих при деяких ВНЗ факультетах перепідготовки спеціалістів з вищою педагогічною освітою за спеціальністю «практична психологія». Це був кістяк, з якого почала розгортатись психологічна служба системи освіти Хмельницької області.

Необхідно зазначити, що вагому роль у розбудову та у розвиток психологічної служби системи освіти області вніс, створений у 1992 році на базі Хмельницького обласного інституту удосконалення вчителів Центр практичної психології. У новоствореному Центрі спочатку працювало 5 фахівців: Ю. Бочеріков, Н. Приходченко, Л. Гундерук, О. Дікарев.

На громадських засадах очолював центр завідувач кафедри педагогіки і психології інституту, кандидат психологічних наук – Федоров Валерій Дометійович, який був ініціатором створення Центру, його науковим, ідейним натхненником. Саме наукові розробки, статті, монографії В. Федорова стали цінним надбанням методологічних основ діяльності, як обласного центру практичної психології, так і психологічної служби системи освіти області.

В наступні роки в Центрі працювали Л. Гундерук, Г. Войтович., Л. Мельник., С. Кулікова., О. Кімпаєва, Н.Приходченко І. Марко та інші фахівці.

Кожний з цих співробітників Центру, вніс свій вагомий вклад в його розбудову, а також в розвиток психологічної служби системи освіти області.

Аналізуючи сьогодні діяльність Центру за весь період з моменту його створення, треба відмітити, що перші 4-5 років його діяльності були особливо знаттєвими для становлення психологічної служби області.

Найголовніші тогочасні здобутки Центру були отримані завдяки тісній співпраці з кафедрою педагогіки і психології інституту.

Завдяки науковим розробкам кафедри, Центр організував забезпечення фахівців психологічної служби методично-інструктивними матеріалами, здійснював впровадження в області уніфікованої психодіагностичної карти особистості для учнів 5-10 класів, поширював застосування універсальної психодіагностичної карти “Готовність до школи” з комплектом методик.

Це дозволило уніфікувати збір і проводити аналіз статистичних даних стану готовності до навчання дітей у школах області, психодіагностичних показників психологічного розвитку учнів 5-10 класів.

Центр організував роботу щодо професійного становлення і зростання кваліфікаційного рівня новопризначених фахівців служби (навчальні семінари, семінари-практикуми, постійнодіючі семінари, виїзні засідання, круглі столи з обміну досвідом роботи, курси підвищення кваліфікації тощо).

Одним із чинників, які дозволили підняти науковість і професійність служби була достатньо серйозна, чітка і складна система атестації, яка

стимулювала роботу психологів над собою, спонукала до творчості, а саме головне, – налаштовувала на серйозне, відповідальне ставлення до роботи. Цьому також сприяв і той факт, що колегією Обласного управління освіти і науки Хмельницької області у 1994 році було прийнято рішення про обов'язкове проходження співбесіди всіх претендентів на посади практичних психологів із співробітниками Центру практичної психології (пізніше-Хмельницького обласного центру практичної психології та соціальної роботи) щодо можливості їх працевлаштування у складі психологічної служби системи освіти області.

Паралельно із діяльністю щодо професійного зростання фахівців служби Центр велику увагу приділяв просвітницько-пропагандистській роботі з управліннями, керівниками закладів освіти, педагогами, спрямовану, передусім, на:

- роз'яснення ролі психологічної служби у розв'язанні актуальних завдань реформування освіти;
- формуванні адекватних очікувань щодо можливостей психологічної служби.

У співробітництві з кафедрою психології інституту удосконалення вчителів Центр здійснював психопросвітницьку, консультативну, навчальну, експертну діяльність, спрямовану як на підвищення психологічної культури адміністрації, педагогів, батьків, учнів, так і на професійне становлення фахівців служби (навчальні семінари, семінари-практикуми, курси підвищення кваліфікації на базі інституту, виїзні семінари з питань впровадження системи психодіагностики особистості в системі диференціації).

Необхідно зазначити, що діяльність Центру практичної психології Хмельницького інституту удосконалення вчителів і разом з ним фахівців психологічної служби системи освіти області підсилювалась виданням в цей період Міністерством освіти і науки України цілої низки

нормативно-правових та розпорядчих документів, які врегульовували правові засади діяльності практичних психологів освітніх закладів («Положення про психологічну службу в системі освіти (1993р) та ін..). Що в цілому сприяло позитивній динаміці розширення мережі психологічної служби, формування структури управління служби та вертикалі науково-методичного забезпечення діяльності її фахівців.

Чисельний склад психологічної служби стреми освіти зростав з кожним роком (з 114 осіб у 1993р. до 273 у 1995р.) У 1993 році було створено Красилівський районний центр практичної психології. Розпочався процес введення посад методистів, які відповідали у методичних кабінетах районів, міст області за діяльність фахівців психологічної служби системи освіти.

Проте, з прийняттям у 1996р. Типових штатних нормативів чисельності загальноосвітніх навчально-виховних закладів, ситуація в психологічній службі системи освіти області почала погіршуватися. Майже на 30% було скорочено посади практичних психологів.

Окрім нових нормативів чисельності учнів та вихованців дошкільних освітніх закладів ситуацію ускладнювало недостатність нормативного врегулювання основних напрямів діяльності фахівців психологічної служби, залучення практичних психологів, соціальних педагогів не за призначенням з однієї сторони, а з іншої – на часі виникла типологія проблем до якої не були готові працювати фахівці без достатньої підготовки. В цей період почастішали спроби використання різних форм та методів психологічного інструментарію, які потребували здійснення кваліфікованої науково-методичної експертизи – ці та інші чинники багато в чому розпорошували зусилля фахівців психологічної служби і багато в чому зменшували ефективність та результативність їхньої роботи.

Всі вищезазначені фактори вплинули на те, що з'явилась проблема плинності кадрів.

Тому змушенні констатувати, що впродовж з 1997р. по 2001р. включно мережа психологічної служби майже не розширювалась, її кількісний склад тримався в межах 260-270 осіб; при негативному явищі щорічного оновлення приблизно 5-ї частини фахівців служби.

Недоліки кадрової політики спричинили розпорошення штату обласного центру практичної психології та соціальної роботи, який в цей період був представлений одним або двома працівниками.

Але, незважаючи на всі ці труднощі, проблеми і в цей період психологічна служба системи освіти стверджувала себе як надійний помічник педагогічного загалу області. Практичні психологи, соціальні педагоги брали активну участь в гуманізації навчально-виховного процесу, підвищенні ефективності виховної роботи в закладах освіти, збільшуючи кількість учнів, педагогів, батьків, яким була надана соціально-психологічна допомога.

Позитивні тенденції у розвитку психологічної служби системи освіти області цього періоду проявились у таких фактах:

- Центр, у співробітництві з кафедрою психології інституту удосконалення вчителів, продовжував психопросвітницьку, консультативну, навчальну, експертну діяльність з фахівцями психологічної служби закладів освіти; організовував проведення навчальних семінарів, семінарів-практикумів, курсів підвищення кваліфікації на базі інституту, проводив виїзні семінари з питань впровадження системи психодіагностики особистості в системи диференціації (м. Славута, м. Деражня, м. Шепетівка);

- впродовж 1997-2001 року у 12 рай(міськ)методкабінетах були введені посади методистів, які відповідають за психологічну службу районів, міст області;

- були розроблені методики:

- ◆ на визначення рівня вихованості;
- ◆ на виявлення соціальних причин правопорушень.

За ними проводились пілотні дослідження, які дозволяли ці методики стандартизувати, рекомендувати для впровадження з метою проведення діагностичних досліджень.

В цей період було організовано роботу творчої групи, яка мала на меті напрацювання системи психодіагностики учнів початкової школи і за результатами її діяльності було видано методичні рекомендації "Забезпечення психологізації навчально-виховного процесу в початковій школі: діагностико-розвивальна робота з учнями", а також творчої групи вчителів початкової школи з проблеми напрацювання системи відстеження рівня академічних досягнень учнів початкової школи.

Впродовж 1997-2001 років фахівцями психологічної служби системи освіти області здійснювались психологічні дослідження з проблем:

- а) діагностика рівня готовності дітей до навчання в загальноосвітній школі;
- б) діагностика рівня розвитку загальних розумових здібностей учнів 4-х, 9-х, 11-х класів.

До методичних заходів освітян, які організовувались в регіонах області почали систематично залучати фахівців психологічної служби.

Необхідно зазначити, що з 2002 року у розвитку мережі психологічної служби системи освіти області почала спостерігатися позитивна тенденція, яка характеризувалася щорічним збільшенням чисельності кадрового складу, розширенням і зміцненням мережі служби. Зокрема, станом на 01.12.2009р. він складав **695** фахівців.

Цьому, в значній мірі посприяло те, що питання стану та перспектив розвитку психологічної служби вперше було розглянуто на колегії МОН України (2004р.) і в подальшому розглядалось на колегіях обласного, районних, міських відділів(управлінь) освіти; розроблені і затверджені в установленому порядку відповідні документи (Регіональні обласна і районні, міські програми розвитку психологічної служби системи освіти на період до 2008 року; накази, листи обласного та районних (міських) відділів (управлінь) освіти.

Необхідно зазначити, що на позитивну динаміку щодо розвитку мережі психологічної служби та зростання кваліфікаційного рівня практичних психологів, соціальних педагогів мала великий вплив активна, скоординована з регіональними службами, діяльність Українського науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи (накази, листи, методичні посібники, рекомендації; проведення на базі регіональних центрів ППСР виїзних семінарів та ін.)

Позитивна динаміка у розвитку мережі служби, цього періоду, представлена у збільшенні чисельності кадрового складу (Таблиця 1).

Таблиця 1

**Динаміка зростання чисельності кадрового складу
психологічної служби (2004-2009рр.)**

Рік	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>
кількість фахівців психологічної служби системи освіти Хмельницької області	324	392	459	532	645	695

Необхідно зазначити, що позитивні тенденції у розвитку психологічної служби системи освіти Хмельницької області цього періоду проявились таких фактах:

- збільшенні кількісного складу фахівців за період з грудня 2004р. по грудень 2009р. на 371 особу;
- повністю були укомплектовані ставками практичних психологів загальноосвітні та дошкільні заклади всіх міст обласного підпорядкування: м.Хмельницького, м.Кам'янець-Подільського, м.Нетішина, м.Шепетівки, м.Славути, м.Старокостянтинова;
- було введено посади фахівців психологічної служби у всі заклади профтехосвіти області;
- забезпечені фахівцями психологічної служби всі інтернатні заклади області;

– організовано роботу 4-х районних центрів практичної психології та соціальної роботи (Красилівського, Ізяславського, Теофіпольського, Новоушицького);

– укомплектовано згідно існуючих нормативів МОН штатний розпис обласного центру ППСР (з 2008р. – 4 фахівці; завідувач – Л.В.Пастух, методисти: – В.В.Ніколова, А.І.Генега, Ж.Д.Страшнюк);

– у 5 міських і 16 районних методкабінетах введено посади методистів, які відповідають за психологічну службу району (міста);

– започатковано досвід введення посад практичних психологів на базі освітніх округів. Так у Хмельницькому районі одночасно введено посади у всіх 14 освітніх округах, завдяки чому охоплюються психологічним супроводом всі загальноосвітні і дошкільні заклади району.

Це все дало можливість забезпечити зростання обсягу надання консультативної, корекційно-розвивальної та інших видів соціально-психологічної підтримки педагогам, батькам, дітям та учням.

Зростання чисельності кадрового складу фахівців служби дало можливість збільшити обсяг діагностичної, просвітницької, консультативної, навчальної, корекційної та інших видів роботи практичних психологів та соціальних педагогів, а отже, збільшилась кількість дітей, які змогли отримати необхідну соціально-психологічну підтримку.

Так, згідно за проведеним Хмельницьким обласним центром практичної роботи та соціальної роботи узагальненням статистичної звітності психологічних служб районів, міст області за 2008-2009 навчальний рік практичні психологи тільки індивідуальним консультуванням охопили 39954 учні; 17114 батьків; 7712 педагогів; соціальні педагоги надали індивідуальних консультацій 14639 учням (при цьому, відвідали на дому 3676 осіб); 5249 батькам; 3183 педагогам.

Основна увага психологів, соціальних педагогів закладів освіти була сконцентрована навколо таких пріоритетів:

- збереження здоров'я дітей та учнів;
- допомога в соціальній адаптації учнів до класних колективів і до життя в суспільстві;

- сприяння особистісному розвитку учнів;
- попередження поширення алкоголізму, наркоманії, насильства, протиправної поведінки в молодіжному середовищі.

Важливо зазначити, що і в наступні роки спостерігалася позитивна тенденція, яка характеризувалася щорічним збільшенням чисельності кадрового складу, розширенням і зміцненням мережі служби. Динаміка зростання чисельності кадрового складу психологічної служби системи освіти області проявилась у – збільшенні кількісного складу фахівців за період з 2009р. по 2015р. з 695 до 878 осіб.

Розвиток психологічної служби системи освіти області цього періоду характеризується кількісним і якісним показниками. Щодо першого, то спостерігається щорічний приріст чисельності спеціалістів психологічної служби. Якісний вектор зростання служби виражається в показниках освітнього та кваліфікаційного рівня.

Якщо у 2009 р. серед працівників психологічної служби області вищу базову психологічну освіту мали 437 осіб, то у 2013 – 529 фахівців.

Необхідно зазначити, що суттєвий вплив на позитивну динаміку розвитку психологічної служби області цього періоду мала активна координаційна та організаційно-методична діяльність Обласного центру ППСР Хмельницького ОШО.

Впродовж цього періоду на допомогу фахівцям психологічної служби Хмельницьким ОЦППСР було проведено таку роботу:

- розроблено і затверджено на колегіях обласного управління освіти і науки Хмельницької облдержадміністрації 2 Регіональні програми розвитку психологічної служби системи освіти Хмельницької області (на періоди: до 2012; до 2017р.);

– здійснювався щорічний моніторинг розвитку мережі; аналіз та узагальнення діяльності практичних психологів, соціальних педагогів;

– здійснено обласну експертизу діагностичного і корекційного інструментарію, який використовують у практичній діяльності фахівці психологічної служби, за результатами якої було укладено і видано "Анотований каталог психодіагностичного інструментарію", рекомендованого для використання практичними психологами області;

– співробітники ХОЦППСР систематично працювали над підготовкою навчально-методичного забезпечення роботи практичних психологів, соціальних педагогів області: методичних посібників, інструктивно-методичних рекомендацій. Схвальні відгуки фахівців психологічної служби області отримав методичний посібник «Науково-методичні та практичні засади організації роботи практичних психологів, соціальних педагогів закладів освіти» підготовлені завідувачкою ХОЦППСР – Пастух Л.В. та методистом центру – Страшнюк Ж.Д.

– ХОЦППСР систематично ініціював та брав участь в розробці розпорядчих документів з питань розвитку психологічної служби системи освіти області (планів, заходів, наказів, листів та ін.), інструктивних листів, методичних рекомендацій.

В цей період щорічно Центром організовується проведення близько десяти і більше навчальних семінарів, семінарів-нарад, семінарів-практикумів для керівників районних, міських психологічних служб, практичних психологів інтернатних та позашкільних закладів; засідання круглих столів для методистів з психологічної служби, співробітників кримінальної міліції в справах дітей, центрів соціальних служб, служб у справах дітей з питань надання підтримки дітям із сімей, що потрапили в складні життєві обставини, профілактики поширення протиправної поведінки, насильства, алкоголізму, наркоманії та інших негативних явищ в учнівському середовищі.

Важливо, що впродовж цього періоду активізувалась робота керівників психологічних служб районів, міст області.

В середньому за навчальний рік керівниками психологічних служб районів, міст проводилось понад 100 семінарів для практичних психологів, соціальних педагогів

Тематика семінарів, методоб'єднань і інших форм методичної роботи визначалась пріоритетними завданнями, які стояли перед службою, а також регіональною специфікою і була достатньо обширною.

Необхідно відзначити в цей період високий рівень ініціативності щодо організації і проведення семінарів та інших форм методичної роботи таких регіональних керівників психологічних служб області – завідувача Краси́лівського районного центру практичної психології і соціальної роботи І.І.Слободяна, методистів з психологічної служби Хмельницького міськметодкабінету – Г.І. Войтович, НМЦ управління освіти і науки м. Кам'янця-Подільського – О.Ю.Доложевської, Шептівського міськметодкабінету – О.Ф.Колісецької, Хмельницького навчально-методичного центру професійно-технічної освіти – Н.М. Каспрік.

Вони практикували диференційовані семінари для різних категорій фахівців служби.

Заслуговує на особливу увагу напрацьований в цей період досвід роботи Краси́лівського районного центру практичної психології і соціальної роботи, Завдяки ефективній управлінській діяльності завідувача центру Слободяна І.І. активно впроваджувалися і добре себе зарекомендували такі форми діяльності: навчальні семінари, семінари-тренінги з питань психології управлінської діяльності для керівників шкіл і завідувачів дошкільними закладами, психолого-педагогічні семінари для педагогів та вихователів дошкільних навчальних закладів, організація тематичних лекторіїв, групових та індивідуальних консультацій за запитами всіх категорій педпрацівників, батьків,

учнів. Цікавою і дієвою була практика проведення Днів психології у школах району, олімпіад з практичної психології для педагогів дошкільних закладів.

З ініціативи Слободяна І.І. на базі Красилівського районного центру практичної психології і соціальної роботи створено Науково-практичну раду практичних психологів закладів освіти району, яка працювала в режимі проведення планових засідань та оперативних, що здійснюються в терміновому порядку, на запит практичних психологів. На засідання Науково-практичної ради виносився розгляд проблем, які виникали у практичних психологів при проведенні консультативної та корекційно-розвивальної роботи. Завдяки цьому, була можливість прийняття колегіального рішення щодо вирішення проблем з якими звернулись учні, педагоги, батьки; що в цілому позитивно впливало на підвищення ефективності надання психологічних послуг фахівцями служби, забезпечувався експертний напрямок визначення якості надання консультативно-корекційної допомоги практичними психологами.

З метою підвищення психологічної культури педагогів співробітниками Красилівського районного ЦППСР впродовж 2009-2014рр. організовано видання психологічного журналу "Світ психології", який висвітлював нагальні психолого-педагогічні проблеми учасників освітнього процесу регіону, відзначався оригінальністю щодо змісту та форм представлення інформації. Необхідно зазначити, що журнал "Світ психології", отримував схвальні відгуки і був затребуваними не тільки в освітян Красилівського району, але й області.

Аналізуючи подальшу динаміку розширення мережі та особливості розвитку психологічної служби системи освіти Хмельницької області, необхідно констатувати, що впродовж 2015-2021рр. значних змін у збільшенні чи зменшенні кадрового складу чисельності фахівців не було, що ілюструють показники, представлені у таблиці 2

Таблиця 2

Динаміка чисельності кадрового складу

**психологічної служби системи освіти Хмельницької області
(2015--2021рр.)**

Рік	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Кількість фахівців психологічної служби системи освіти Хмельницької області	878	868	851	838	816	858	885

Разом з тим, хочеться відзначити позитивну динаміку, яку ми спостерігаємо у професійному зростанні фахівців психологічної служби міст Хмельницького, Кам'янця-Подільського, Нетішина, Славути, Старокостянтинова, Шепетівки, Дунаєвецької ТГ, Краси́лівської ТГ, Чемеровецької ТГ, яка проявляється, в першу чергу, під час вивчення роботи фахівців служби в міжтестастійний період, у якості доробків, які представляють практичні психологи, соціальні педагоги на обласну щорічну ярмарку педагогічних ідей, у рівні підготовки учнівських науково-дослідних робіт в МАН, участі у інших фахових конкурсах та проектах.

Нам приємно повідомити, що на сьогодні психологічні служби кожного району, міста, ТГ виростили фахівців, які мають власні розробки з актуальних питань роботи практичних психологів, їх досвід поширюється, як в районах, містах, так і в області.

Керівники регіональних психологічних служб постійно знаходяться в пошуку нових ідей, форм, засобів методичного забезпечення діяльності практичних психологів, соціальних педагогів.

Аналізуючи питання стану та перспектив розвитку психологічної служби системи освіти області ми виходимо з усвідомлення того, що результативність її діяльності залежить від скоординування і взаємодії всіх її структурних складових.

Вагомий вплив на розвиток психологічної служби області має діяльність Обласного навчально-методичного центру психологічної служби соціальної

роботи, який у всі періоди був і залишається основною організаційно-методичною структурою психологічної служби системи освіти області і функціонує як структурний підрозділ Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Варто зауважити, що всі співробітники ХОНМЦ ПС (ХОЦППСР), які в різні часи очолювали та працювали в Центрі внесли свою частку в його розбудову та у розвиток психологічної служби системи освіти області. Зокрема, хочеться відзначити науково-методичні розробки для практичних психологів та соціальних педагогів області, які були підготовлені такими фахівцями Центру:

- Войтович Г.І. (діагностика рівня готовності та адаптації дітей до навчання в загальноосвітній школі; впровадження методів ейдетики в роботу практичних психологів);

- Кімпаєва О.О. (психолого-педагогічна підтримка дітей дошкільного віку);

- Кулікова С.М. (науково-методичний супровід діяльності фахівців психологічної служби);

- Марко І.М.(психологічний супровід профорієнтаційної роботи);

- Галузинська О.А. (впровадження методів Арт-терапії, ейдетики в роботу практичних психологів; інноваційні форми, методи роботи практичних психологів закладів дошкільної освіти);

- Пастух Л.В. (організаційне та навчально-методичне забезпечення роботи психологічної служби системи освіти області, розробка інструктивно-методичних матеріалів для практичних психологів; організація проведення моніторингових досліджень);

- Генега А.І. (робота практичних психологів в МАН, особистісна та професійна психокорекція практичного психолога методами активного соціально-психологічного навчання);

- Ніколова В.В. (навчально-методичне забезпечення роботи практичних психологів закладів дошкільної освіти та інтернатних освітніх установ, інноваційні форми, методи роботи практичних психологів закладів освіти);

– Страшнюк Ж.Д, (інструктивно-методичне забезпечення роботи психологічної служби системи освіти області; моніторинг кадрового забезпечення; психологічна та соціально-педагогічна підтримка дітей із сімей, які потрапили в СЖО, впровадження методів Арт-терапії роботу фахівців психологічної служби).

Сьогодні у штатним розкладом сьогодні у Хмельницькому ОНМЦПС працює 4 фахівці: завідувач центром – Страшнюк Ж.Д. та 3 методисти: - Пастух Л.В., Ніколова В.В., Жолобок Л.О.

Основною метою діяльності Центру визначено підвищення ефективності надання психологічних і соціальних послуг фахівцям психологічної служби системи освіти області.

Центр координує діяльність психологічної служби системи освіти області, здійснює щорічний моніторинг розвитку мережі; аналізує і узагальнює діяльність практичних психологів, соціальних педагогів за обов'язковими напрямками роботи.

Для покращення стану управління психологічною службою в районах та містах області Центром проводяться інструктивні, навчальні семінари, сертифікаційні семінари, семінари-практикуми, засідання круглих столів з обміну досвідом роботи (впродовж 2020-2021рр. у форматі відеозустрічі); готує до друку методичні посібники, спецвипуски для психологів і соціальних педагогів (у 2020р ХОНМЦПС підготовлено тематичне видання «Педагогічного вісника» ХОІППО з питань попередження насильства, агресії й булінгу в освітньому середовищі); розробляє методичні та інструктивні листи, інші матеріали.

З метою поглиблення превентивної роботи в освітніх закладах ХОНМЦПС організовуються проведення обласних моніторингових та соціальних досліджень серед учнів, педагогічних працівників, батьків з питань профілактики правопорушень та насилля серед неповнолітніх і молоді;

висвітлюються питання просвітницької роботи психологічної служби з означеної проблематики в обласній освітянській газеті "Майбуття".

Особливої уваги Центр надає питанням сприяння підвищенню кваліфікації, професійному зростанню практичних психологів, соціальних педагогів.

Працюючи над реалізацією даного напрямку, Центр:

- постійно у співробітництві з кафедрою педагогіки та психології Хмельницького ОІППО проводить роботу щодо модернізації програми курсової підготовки практичних психологів, соціальних педагогів;

- ініціює залучення до участі в проведенні курсів підвищення кваліфікації фахівців служби практичних психологів, соціальних педагогів, які мають системні та результативні напрацювання з пріоритетних напрямів діяльності;

- надає безпосередню допомогу у професійному становленню новопризначених фахівців (щорічно у вересні проводить семінари для новопризначених практичних психологів, соціальних педагогів), впродовж року надає за запитом індивідуальні консультації;

- сприяє організації консультативної допомоги фахівцям на місцях;

- здійснює контроль за проходженням атестації фахівців служби.

Для забезпечення підвищення ефективності надання психологічних і соціальних послуг фахівцями служби, центр постійно працює над розширенням взаємодії і співробітництва як з кафедрами, центрами інституту, так і іншими організаціями, які опікуються проблемами дітей, молоді (органами охорони здоров'я, службою в справах дітей, ювенальною превенцією, центрами соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді, центрами зайнятості та ін.).

Робота обласного навчально-методичного центру психологічної служби має дієвий вплив на активізацію діяльності всієї психологічної служби системи освіти області.

Разом з тим, Центр, аналізуючи стан та перспективи розвитку психологічної служби поряд із здобутками, відзначає низку проблем в

діяльності служби на розв'язанні яких потрібно буде зосередити увагу в найближчий період. Серед них – в першу чергу ті, які пов'язані з кадровим забезпеченням, оскільки станом на червень 2021р заклади освіти області були забезпечені посадами практичних психологів на 55,9%, соціальних педагогів на 54,9%.

Сьогодні Хмельницький ОНМЦПС поряд із розв'язанням проблем розвитку мережі, зосереджує увагу на тому, що в роботі служби наявний ряд таких нереалізованих можливостей:

- недостатньою є робота служби щодо психологічного супроводу педагогічних інновацій, здійснення психологічної експертизи педагогічних проєктів;

- нагальними є питання методичного супроводу надання психолого-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти;

- потребує покращення методичного забезпечення діяльності практичних психологів щодо психологічної підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання;

- необхідно продовжити роботу щодо розширення методичних розробок психологічного супроводу реалізації концепції НУШ та ін.

Аналізуючи непростий шлях становлення психологічної служби в системі освіти та дивлячись в завтрашній день, можемо констатувати, що сьогодні психологічна служба системи освіти Хмельницької області продовжує розвиватися, своєчасно відповідати на запити та виклики модернізаційних процесів, які відбуваються в освітній галузі.

А Хмельницький ОНМЦПС, як основна організаційно-методична структура психологічної служби системи освіти області і надалі буде організовувати свою діяльність, сплановуючи її на розв'язання завдань, основними цільовими настановами яких є:

- подальше розширення психологічної служби системи освіти у відповідності до нормативно-правових документів;

- доведення важливості і впливовості служби для розв'язання проблем якості освіти;

- продовження роботи щодо вдосконалення технологій науково-методичного забезпечення психологічної служби системи освіти області;

- вивчення та узагальнення досвіду практичних психологів, соціальних педагогів області і впровадження його в практичну діяльність;

- задоволення потреб учасників освітнього процесу в якісних психологічних і соціальних послугах.